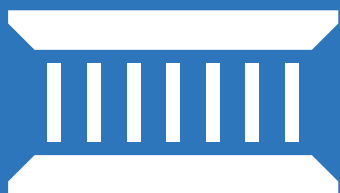

2020/2021
זוח דזשנתי

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

תוכן העניינים

על המכון

- 4 יעדי המכון ומודל ההשפעה
- 6 דבר הנשיא ויו"ר הוועד המנהל
- 8 דבר יו"ר של כבוד

מה עשינו

- 10 המשבר הפוליטי
- 12 המשבר החוקתי
- 14 המשבר הבריאותי
- 16 המשבר הכלכלי

החברה הישראלית

- 18 הקול הישראלי
- 22 חברה משותפת
- 24 היערכות למשבר האקלים
- 26 אחרית דבר

המכון במספרים

העוסקים במלאכה

- 28 בחזית העשייה
- 30 שותפים לעשייה
- 31 דוחות כספיים

יעדי המכון

המכון הישראלי לדמוקרטיה מתמודד עם האתגרים הגדולים של הדמוקרטיה הישראלית בארבעה תחומים מרכזיים:

משילות.

בעיות מבנה ותפקוד מתמשכות במערכות השלטון והמשק מערערות את יציבות הממשל ומסכנות את יכולתה של ישראל להתמודד עם אתגרי חוץ ופנים מהותיים.

זהות.

המתח בין הזהות הפרטיקולרית של המדינה כמדינה יהודית לבין היסודות האוניברסליים בזהותה כדמוקרטיה מחריף את השסעים בחברה ומערער את הלגיטימיות של ישראל כמדינת לאום דמוקרטית.

חברה.

מגמות של התבדלות, אפליה והדרה של קבוצות בחברה הישראלית מאיימות על לכידותה וחוסנה וכן על מחויבותה לערכים המהותיים של הדמוקרטיה.

ביטחון.

איום קיומי ביטחוני מתמיד, על שלל מופעיו, מערער את המחויבות של ההנהגה והחברה לשלטון החוק ולזכויות אדם.

מודל ההשפעה

המכון הישראלי לדמוקרטיה פועל לעיצוב מדיניות וחקיקה ולהעשרת השיח הציבורי מתוך תפיסה ממלכתית אימפלגתית של טובת הכלל בישראל. שיטת הפעולה של המכון לקידום יעדיו כוללת ארבעה שלבים:

1

ניתוח האתגר
על בסיס מיפוי המצב הקיים והיווצרות בשותפי הטמעה בממשל.

2

עריכת מחקרים.

3

גיבוש המלצות ישימות
להתמודדות עם האתגר.

4

הפצת המלצות
לקהלי היעד הרלוונטיים.

במענה לאתגרים אלו הציב לעצמו המכון הישראלי לדמוקרטיה שלושה יעדי-על:

ערכים ומשטר. ממשל וכלכלה. חברה.

חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינת לאום יהודית ודמוקרטית.

שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק.

טיפול שותפות וגיבוש מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

יו"ר הוועד המנהל של המכון אמיר אלשטיין ונשיא המכון יוחנן פלסנר

הכניסה לאולם הדיונים במכון

דבר הנשיא ויו"ר הוועד המנהל

הקמת הממשלה החדשה בחודש יוני 2021 סימנה יציאה משנתיים של משבר פוליטי מהחריפים שידענו. בעת כתיבת שורות אלו עדיין לא ברור אם ישראל אכן יצאה מהמשבר ועלתה על דרך חדשה, או שאולי מדובר רק ב"חניית ביניים".

אל המשבר הפוליטי, שהחל ביציאה לבחירות בסוף שנת 2018, התווסף ב־2020 המשבר הבריאותי העולמי וההתמודדות עם מגפת הקורונה.

עבור המכון הישראלי לדמוקרטיה היה מדובר באתגר כפול: הראשון, והחשוב, היה לספק למדינה ולמקבלי ההחלטות את בסיס הידע המקצועי ואת הנתונים שיסייעו בקבלת החלטות נכונה במציאות של איודאות מוחלטת. הבנו שיש לנו תפקיד מרכזי בהקשר הזה – היכולות המחקריות של המכון, המתבססות פעמים רבות על איסוף נתונים ומידע והשוואה בינלאומית, יכולות לסייע מאוד בזמן אמת בהליכי קבלת ההחלטות. התמקדנו בתפר הרגיש שבין הרצון להיאבק במגפה ולהגן על בריאות הציבור וחיי אדם בצורה בלתי מתפשרת, ובין ההשלכות של התמודדות זו על אופיה הדמוקרטי של ישראל ועל זכויות האזרח. נוסף על כך, עסקנו רבות בהיבטים הכלכליים של המשבר – האבטלה הגדולה וההשלכות שלה על אוכלוסיות רבות, ובעיקר על מאמצי השילוב במשק של החברה

החרדית והחברה הערבית. שעת משבר היא זו שדווקא יוצרת הזדמנויות לקדם מדיניות חדשה, וחוקרי המכון התגייסו לסייע למקבלי ההחלטות ולצוותים המקצועיים במשרדי הממשלה.

האתגר השני היה פנימי – בשנות משבר כאלה הראשונים שנפגעים הם ארגונים מבוססי תרומות. לשמחתנו, ובזכות עבודה קשה ומאומצת, הוכחנו את החשיבות של פעילותנו, והתרומות לארגון לא נפגעו למרות התקופה המאתגרת.

יתרה מזו, השנה התברכנו בתרומת ענק המעידה על האמון הרב שרוחשים לנו בקהילה הפילנתרופית בישראל ובארצות הברית. צירפנו לשורות תומכינו את ג'ואן וארווין ג'ייקובס והודענו על הקמת מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת. ראובן (רובי) ריבלין, נשיא המדינה העשירי, ויו"ר של כבוד של המכון, יכהן כעמית כבוד במרכז החדש שהוקם ויסייע לו בצעדיו הראשונים, אך החשובים, לכינונה של חברה משותפת.

הצלחה זו, בצד תורמים חדשים שהתווספו למערך התרומות הקבוע שלנו, אפשרו לנו להרחיב ולגוון בשנים אלו גם את הסגל ואת הצוות

המוביל, ואנו גאים בהצטרפותה למכון של פרופ' סוזי נבות בתפקיד סגנית נשיא למחקר לצידה של פרופ' קרנית פלוג. זה המקום להודות לפרופ' יובל שני, שנשא בעול בשנים האחרונות והיה שותף להובלת המכון אל המקום שהוא נמצא בו. בשנה האחרונה הצטרפו לצוות גם עורכות הדין ענת טהון אשכנזי ושלומית רביצקי טורפז, שמובילות את המרכז למוסדות ולערכים דמוקרטיים והמרכז לחברה משותפת. אנו מאחלים להן הצלחה.

אשר למערכת הפוליטית הישראלית, תקופת המשבר הביאה אותנו לגיבוש שלושה לקחים מבניים עיקריים:

1. עלינו להסדיר בהסכמה רחבה את מערכת היחסים בין רשויות השלטון ואת אופן החקיקה של חוקי יסוד ושל תיקונם. מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה שרוב פוליטי מקרי יוכל לשנות הסדרי יסוד הנוגעים לאופי המדינה, שיטת המשטר וזכויות אדם ואזרח בסיסיות. אין לנו תרבות פוליטית שתמנע זאת, ועלינו להגן על החוקה הישראלית ולעגנה.

2. עלינו לתקן את שיטת הבחירות כך שתוביל להכרעה, תחזק כוחות מרכזיים בחברה הישראלית ותמתן את הכוח העודף שיש היום לגורמי קצה.

3. עלינו לתקן את נושא הכהונה תחת כתב אישום. הזהרנו מראש שמדובר במצב שעלול להוביל לניגוד עניינים וחווינו זאת בפועל.

בעמודים הבאים נציג לפניכם את הפעילויות המרכזיות שנקטנו בשנים אלו ונערוך היכרות עם כמה מן החוקרות והחוקרים העומדים בחזית העשייה והמחקר. זוהי טיפה בים. אי־אפשר להקיף הכול, אך כשאנו מביטים בדוח הזה, אנו מתמלאים גאווה. המציאות במדינת ישראל משתפרת בהיבטים רבים בכל שנה – ויש לנו חלק בכך. זה קורה בזכותכם, ואנו מודים לכם על כך.

אמיר אלשטיין
יוחנן פלסנר

י"ר הכבוד של המכון, הנשיא לשעבר ראובן (רובי) ריבלין

דבר יו"ר הכבוד

חברים יקרים,

במהלך כהונתי כנשיא המדינה הזהרתי לא פעם שביטחונה ורווחתה של ישראל תלויים לא רק בהגנה על המדינה מפני האיומים הביטחוניים מסביבתה החיצונית, אלא גם בריפוי סכנת הפילוג המאיימת עלינו מבפנים. הפיכתה של החברה המלוכדת שלנו לחברה מרובת שבטים ומגזרים, פירושה שעלינו להפסיק לחשוב בצורה הרואה רק "רוב ומיעוט" ולאמץ תפיסה חדשה של שותפות אזרחית המושתתת על אמון הדדי, גורל משותף וחזון מאחד.

בשלושת העשורים האחרונים המכון הישראלי לדמוקרטיה הוכיח את עצמו כמגדלור של ידע, מומחיות ומקצועיות שעליו נסמכים מקבלי ההחלטות בישראל. בעידן של עומס מידע ומחלוקות על העובדות עצמן, מומחי המכון מוכיחים את יכולתם בהצגת תשתית עובדתית המתבססת על מחקר ובניסוח הצעות מדיניות מנומקות, אשר יישומן מביא לשיפור חייהם של כלל אזרחי המדינה.

ראובן (רובי) ריבלין

רובי ריבלין
יוני 2018

זו הסיבה שאני שמח להמשיך את שירותי הציבורי בתפקידי החדש כיושב ראש כבוד של המכון הישראלי לדמוקרטיה ועמית בכיר במרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת. יחד עם עמיתיי במרכז החשוב שהקימו ג'ואן וארווין, נפעל בשנים הקרובות ללא לאות על מנת להבטיח שיותר גברים חרדים ייכנסו למעגל העבודה, שיותר נשים ערביות יקבלו את הסיכוי ההוגן שהן ראויות לו, שכלל יהודי העולם ירגישו שישראל היא ביתם ושהחברה תאמץ הנהגות של סובלנות ופולורליזם, כפי שוודאי ראו בעיני רוחם אבותינו המייסדים חותמי מגילת העצמאות.

אני רוצה להודות לחבריני מישראל, ארצות הברית ומכל העולם שתומכים בעבודה החשובה להפליא של המכון, וניפגש – בירושלים!

ראש הממשלה נפתלי בנט וראש הממשלה החליפי יאיר לפיד

המשבר הפוליטי בחירות ללא הכרעה

ב-24 בדצמבר 2018 כינס ראש הממשלה דאז בנימין נתניהו את ראשי מפלגות הקואליציה והודיע להם כי החליט לפזר את הכנסת ה-20 וללכת לבחירות. לא היה אפשר לדעת אז שבהחלטה זו גרר נתניהו את מדינת ישראל למשבר פוליטי חריף שכמוהו לא ידעה. התיקו הפוליטי, בצד הבעיות המבניות בשיטת הבחירות שאינה מביאה להכרעה, הובילו את ישראל לארבע מערכות בחירות בתוך שנתיים.

המכון הישראלי לדמוקרטיה חוקר כבר שנים ארוכות את [שיטת הבחירות](#) ואת התאמתה לישראל. בעקבות המשבר חידדנו את המלצותינו, ובסדרה של פגישות, כנסים ודיונים עם המערכת הפוליטית סייענו להביא לכך שבהסכמים הקואליציוניים שנחתמו עם הקמת הממשלה ה-36 התחייבו הצדדים להקים ועדה שאמונה על בחינה מחודשת של [תיקונים בשיטת הממשל](#) – בכלל זה התייחסויות ספציפיות להמלצות המכון. אתגר תיקון השיטה נמצא במקום גבוה בסדר העדיפויות שלנו גם בעתיד.

“ שיטת הבחירות בישראל אינה מובילה להכרעה, ובכך היא מחזקת את כוחם של מפלגות קצה ושל שיקולים לא רלוונטיים. עלינו לתקן את השיטה ולהתאימה למקובל בעולם, כך שהכנסת לא תוכל לפזר את עצמה בקלות ולגרור את ישראל לבחירות אחרי בחירות. אם יש חלופה לממשלה בתוך הכנסת שנבחרה – ניתן לממשה. אם לא – על הכנסת לפעול ולמשול על פי תוצאות הבחירות. את האנרגיות של מו"מ קואליציוני קשוח צריך להפנות לדיונים על אידאולוגיה ורפורמות הכרחיות ולא רק לזכות להקים את הממשלה. ”

יוחנן פלסנר, נשיא המכון

ד"ר אסף מלחי ושרת העלייה והקליטה פנינה תמנו שטה; הכנס השנתי לביטחון ודמוקרטיה, נובמבר 2021

הצבעת החיילים, מערכת הבחירות 2020 (פלאש 90)

סגנית נשיא למחקר פרופ' סוזי נבות

הבחירות, והממשלה שקמה לאחר המשבר הפוליטי החריף, היו עבורנו הזדמנות לקדם שורה של נושאים והמלצות שרק חיכו לממשלה שתתפקד באופן מלא. הינה כמה דוגמאות:

- החלטה על גיבוש [מסמך המדיניות של המשרד להגנת הסביבה](#), נוסף לשורת צעדים שהממשלה מתחייבת לנקוט כדי להתמודד עם משבר האקלים ולעמוד ביעדי הסכם פריז.
- [הקמת מינהלת מעסיקים](#) וריכוז נושא ההכשרות המקצועיות תחת קורת גג ממשלתית אחת.
- [הורדת גיל הפטור](#) מגיוס לצעירים חרדים והעמדתו על גיל 21 – על מנת להפנות אותם לשוק העבודה ובכך לתרום לפיריון, לכלכלה ולצמצום העוני במגזר החרדי.
- [אסדרת שוק הסלולר הכשר](#) על מנת לצמצם את הפגיעה במשתמשי הסלולר מהציבור החרדי.
- תקצוב שנת מעבר לצעירים ערבים – החלטה דרמטית בכל הקשור למלחמה בפשיעה בחברה הערבית ובקידום [השתלבות טובה יותר בשוק התעסוקה](#) ובחברה הישראלית.
- [קידום הרפורמה בכשרות](#), שבמרכזה הפיכת הרבנות לרגולטור והכנסת גופי כשרות פרטיים שיוכלו לייעל את השירות לאזרח.
- קידום הצעת חוק והחלטת ממשלה שעניין [חיזוק חברי המועצות ברשויות המקומיות](#) והעצמת הדמוקרטיה המקומית.

המלצות המכון לתיקון שיטת הממשל

- הקשחת התנאים לפיזור הכנסת בשנת הכהונה הראשונה
- הקשחת התנאים לפיצול סיעות
- ניתוק הקשר בין תקציב לבין הפלת הממשלה
- הוספת מרכיב אישי ואזורי בשיטת הבחירה

המשבר החוקתי

השנתיים האחרונות לימדו אותנו עד כמה שברירית מערכת חוקי היסוד שלנו, שבהיעדר חוקה משמשת כקודקס החוקתי של מדינת ישראל. אומנם קובץ חוקי היסוד עדיין אינו שלם, אך הוא אמור [לעגן חלק מזכויות היסוד](#) של כולנו.

[התרבות החוקתית בישראל חלשה יחסית](#). בעולם מקובל שחוקות ומגילות זכויות מעוגנות ברוב גדול, לעיתים אף של שני שלישים ויותר מחברי הפרלמנט, וכל שינוי של החוקה דורש תהליכים מורכבים; ואילו בישראל די ב־61 חברי כנסת – רוב קואליציוני רגיל – לאימוץ חוק יסוד, וניתן לשנות או לבטל כמעט כל הוראה בחוק יסוד ברוב דומה. הגוף היחיד שמקיים ביקורת על חקיקה רגילה של הכנסת – בית המשפט – אינו עושה זאת מכוח סמכות מפורשת בחוק, וגם זהו חסר שיש לתקנו.

בשנים האחרונות פעל המכון לבלימת יוזמות רבות שנועדו לשנות את המבנה המשטרי בישראל ולהפך את האיזון בין רשויות השלטון. עמדנו בחזית המאבק נגד [חוקת פסקת ההתגברות](#); חוקרי המכון השתתפו באופן פעיל בישיבות של ועדת החוקה שניסחה את "חוק ממשלת החילופים" בלוח זמנים קצר ביותר, והצבענו שם על עקרונות חשובים בשיטת המשטר הפרלמנטרי שעמדו בסכנה. לקח מרכזי שהפקנו מהתקופה הזאת הוא

כנס הדמוקרטיה השנתי ע"ש ירון אזרחי: דמוקרטיה, אמון ואי-אמון, אוקטובר 2021

עו"ד ענת טהון אשכנזי, ראשת המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

הצורך הדחוף להגן על חוקי היסוד, לעגן את אופן חקיקתם ולהקשות את האפשרות לשנותם בחופזה ובלא הסכמה רחבה ודיון מעמיק. לכן בירכנו על יוזמת שר המשפטים להקים ועדה שתגבש הסכמה רחבה סביב נוסח חוק־יסוד: החקיקה, שיסדיר את מערכת היחסים בין רשויות השלטון. הוועדה שהוקמה, ומורכבת מנציגי סיעות הקואליציה, מקיימת דיונים שוטפים, והמכון מלווה את חבריה בפגישות ובמשלוח [חומרים מקצועיים](#).

בהתאם להחלטתנו להעלות את הנושא החוקתי לראש סדר היום ולקיים בו דיון ציבורי מעמיק ייסדנו את הכנס ["מדמינים מחדש דמוקרטיה"](#), כנס שנתי לזכרו של פרופ' ירון אזרחי ז"ל, שהיה עמית בכיר במכון. באירוע ההשקה של הכנס העיתונאי תום פרידמן שוחח עם ראש ממשלת בריטניה לשעבר טוני בלייר. השניים דנו במגפת הקורונה, באתגרי ההתמודדות איתה בדמוקרטיה ובדרכים לחיזוק הדמוקרטיה בעידן שגואים בו הפופוליזם והשיח המפלג ברשתות החברתיות. בחלק המרכזי של הכנס השתתפו בכירי השלטון בישראל: נשיא המדינה דאז, ראובן (רובי) ריבלין, פתח את המושב בהצהרה ברורה על החשיבות של קידום נוסח מוסכם לחוק־יסוד: חקיקה, שיסדיר את היחסים בין הרשויות. ריבלין הדגיש גם את חשיבות השמירה על עצמאות מערכת המשפט. כן רואיינו במסגרת

המשבר הפוליטי והחוקתי שישראל עברה בשנים האחרונות המחיש לרבים במערכת הפוליטית ומחוצה לה עד כמה המסגרת החוקתית שלנו שברירית ופתוחה לניצול לרעה. עלינו לעשות כל מאמץ לנצל את שעת הכושר שנוצרה על מנת לקדם את השלמת המהלך של חוקה לישראל בכלל, וחוק־יסוד: חקיקה בפרט.

פרופ' יובל שני, עמית בכיר

הכנס שלושה דוברים בכירים: שר המשפטים דאז אבי ניסנקורן, הנשיא (בדימוס) של בית המשפט העליון אהרן ברק, וחבר הכנסת גדעון סער. מהראיונות ניתן היה לזהות את קווי ההסכמה אך גם את נקודות המחלוקת באשר ליחסים בין הכנסת לבית המשפט העליון.

שנה אחר כך כינסנו שוב את [כנס ירון אזרחי לדמוקרטיה](#). לאחר הקמת ממשלת ישראל ה־36, כשהמציאות הפוליטית אפשרה לנו לקחת את היוזמה להסדרת היחסים בין הרשויות צעד נוסף קדימה – הנשיא יצחק הרצוג נרתם לאתגר, ובריאיון שהעניק בפתיחת הכנס הבטיח להוביל את המאמצים להביא את שלושת ראשי רשויות השלטון לשיח קונסטרוקטיבי בנוגע לקידום חוקי יסוד. שר המשפטים גדעון סער הרחיב על דיוני הוועדה בראשותו, שנועדה לקדם את חוק יסוד החקיקה, ועל הסיכויים להשלים את המהלך.

במקביל לכנסים קיימנו פגישות העמקה עם שר המשפטים, חברי ועדת חוק־יסוד: החקיקה וחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט בכנסת. הצגנו לפנייהם את עמדת המכון ואת המחקר ההשוואתי בנושא, ואנו מקווים כי הכנסת הזאת תשכיל להשלים את המהלך.

המלצות המכון להסדרת היחסים בין הרשויות

- לחייב הליך חקיקה מיוחד, ברוב מיוחד, לחקיקת חוקי יסוד העוסקים בזכויות, באופי המדינה ובסמכויות רשויות השלטון.
- להסדיר את סמכות בית המשפט העליון לקיים ביקורת שיפוטית על חוקי הכנסת.
- מודל של דיאלוג חוקתי שלפיו בית המשפט יחזיר חוקים לכנסת, וזו מצידה תצטרך לחוקק אותם מחדש בתוך פרק זמן מוגדר (במקום פסקת התגברות).
- להשלים את קובץ חוקי היסוד ולחוקק חוק־יסוד: שוויון.

הפגנה אזרחית נגד חובת החיסון (פלאש 90)

בדיקת קורונה (פלאש 90)

המשבר הבריאותי

משבר הקורונה הביא איתו דילמות של ממש לדמוקרטיה בכל העולם. כשם שמדינה דמוקרטית שנאלצת להילחם בטרור נתונה למגבלות מסוימות מעצם מחויבותה לזכויות אדם ולכללי המשפט הבינלאומי, כך גם במאבק בנגיף – לא ניתן להגביל כל זכות ללא כל הבחנה, וודאי שיש לעשות זאת רק בהתאם לאיומי הנגיף וליעילות המגבלה. בישראל התחדדה הדילמה עוד יותר. הממשלה שכיהנה בתחילת המגפה הייתה ממשלת מעבר שלא קיבלה את אמון הכנסת, ומעל כל החלטה שלה ריחף סימן שאלה בעניין המניעים האמיתיים להחלטה: האם ההחלטה להפעיל את השב"כ, ארגון שתפקידו הוא שמירה על ביטחון אזרחי ישראל, לצורך מעקב אחר שמירה על הוראות בידוד של אזרחים מוצדקת? מדוע שום מדינה בעולם לא נקטה צעד דומה? האם המעקב עלול בעתיד לשמש גם לצרכים אחרים? האם ראוי להגביל הפגנות באוויר הפתוח כחלק מהמאבק בהתפשטות המגפה? השאלות נותרו פתוחות גם אחר כך, עם הקמת ממשלת נתיניהורגנץ, שגם היא הפכה, שוב, לממשלת מעבר. מתוך הבנה שמדובר במצב שאינו ייחודי לישראל, ובשאלה שדורשת חשיבה מעמיקה ומענה מחקרי מהיר, חוקרי המכון התגייסו ובדקו מה נעשה בעולם, ומה האופן הנכון להטלת מגבלות כלשהן. מומחיות מיוחדת פיתח המכון בכל

מדוע לא התחסנת?

* כלל הציבור

* מי שטרם התחסנו בכל החיסונים שהם יכולים

* מקור: מדד הקול הישראלי

החלטות המכון שהתקבלו בתזכירי חוק הקורונה

למשל:

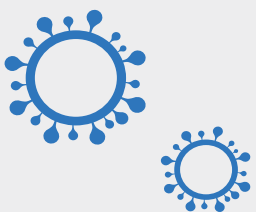
- אין כניסה אוטומטית של התקנות לתוקף אלא רק לאחר אישור הכנסת.
- הגדרת מצב החירום הודקה, כך שרק סכנה קשה לבריאות הציבור תיחשב עילה לכניסה למצב חירום שבשלו ניתן להחמיר את ההגבלות על הציבור.
- ועדות הכנסת קיבלו סמכות בפועל לשנות את התקנות, ולא רק לאשרן או לדחותן כפי שהיה בנוסח החוק הראשון.

היינו הראשונות לפרסם מחקרים השוואתיים שהראו כי מעקבי השב"כ אחר מאומתים, זהו כלי ששום דמוקרטיה לא השתמשה בו ושיעילותו מוטלת בספק; ובעיקר – הצענו חלופות מדיניות כגון יישומים וולונטריים והעברת האחריות אל השוק הפרטי, כפי שנעשה בסופו של דבר. פרסמנו סדרה של מחקרים, שיתפנו פעולה עם מכון ברוקינגס בווישינגטון, הופענו בכנסת, והעבודות שלנו צוטטו על ידי מקבלי ההחלטות ובפסיקות בג"ץ.

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
עמיתה בכירה וראשת התוכנית "דמוקרטיה בעידן המידע"

הערות המכון שהתקבלו בתזכירי חוק הקורונה

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה, יולי 2020

סגנית נשיא למחקר פרופ' קרנית פלוג עם שר האוצר אביגדור ליברמן

המשבר הכלכלי

המשבר הבריאותי הביא איתו **משבר כלכלי** בעוצמות שלא ידענו כמוהן זה עשרות שנים. הסגרים וההגבלות הובילו לפיטורי עובדים והוצאתם לחל"ת. שיעורי האבטלה הגיעו בתוך זמן קצר לשיא של מעל 25%, והמדינה התקשתה להחליט כיצד להתמודד עם מספר המובטלים הגדול והמשמעותיות הכלכליות של סגר מתמשך.

עם התמשכות הסגרים, התארכות תקופת המגפה וההתפתחויות העולמיות, היה ברור שיש לעדכן את התוכנית הכלכלית של המכון ולהתאים אותה **למציאות המשתנה**. לקראת תום תקופת תשלום דמי האבטלה למובטלי הקורונה **כינסנו במכון** את מקבלי ההחלטות, ובראשם היועץ הכלכלי לראש הממשלה ד"ר אבי שמחון, ראשי אגף התקציבים באוצר ואנשי משרד הכלכלה, על מנת לגבש **מדיניות נכונה ליציאה מהמשבר** ומעבר ממדיניות של תמיכה למדיניות של חזרה לעבודה. משבר הקורונה חידד מאוד את האתגר שבעולם **תעסוקת המבוגרים**. עבור רבים מהם המשמעות של יציאה לחל"ת היתה עזיבת שוק העבודה וקושי רב במציאת עבודה הולמת שתקלוט אותם מחדש. בשיתוף זרוע העבודה במשרד הכלכלה קיימנו **שולחן עגול** בנושא, והמלצות המחקר שנכתב במכון שולבו כמעט במלואן בתוכנית שגובשה במשרד לשוויון חברתי.

“עוצמת הזעזוע במשק בכלל ובשוק העבודה בפרט חייבה צעדים כלכליים בהיקף חסר תקדים, לרבות פרישת רשת ביטחון לשכירים ועצמאים כדי למנוע פגיעה חדה ברמת החיים, שהייתה מצידה פוגעת עוד יותר בפעילות הכלכלית, וכדי להקטין את הצלקות במשק לאורך זמן. עם הסרת המגבלות על הפעילות הכלכלית החל שלב ההתאוששות של המשק, והיה צורך להסיט את הדגש של המדיניות לתמיכה בהתאוששות – בין היתר באמצעות תמרוץ המעסיקים לקלוט עובדים, תמרוץ העובדים לשוב לתעסוקה ושדרוג מערך ההכשרה המקצועית כך שתקנה את המיומנויות הנדרשות בשוק העבודה המשתנה.”

פרופ' קרנית פלוג, סגנית נשיא למחקר ועמיתה בכירה ע"ש ויליאם דוידסון למדיניות כלכלית, האוניברסיטה העברית בירושלים

מה מטריד את הישראלים?

המלצות המכון שהתקבלו

- הארכת הזכאות לדמי אבטלה והרחבת האוכלוסייה הזכאית.
- הקמת מינהלת מעסיקים אחת שתרכז את הטיפול בהכשרות מקצועיות תחת קורת גג ממשלתית אחת ובתיאום עם המעסיקים.
- שימוש בכלים מתחום הכלכלה ההתנהגותית.
- הפחתת קיזוז קצבת הזקנה לאזרח ותיק שממשיך לעבוד.
- הקמת ועדה ציבורית לבחינה מחדש של מדיניות גיל פרישת החובה.
- הוחלט לפתח ארגז כלים למעסיקים שימשיכו להעסיק ולשמר עובדים מבוגרים.
- תקודם תוכנית השמה למבוגרים בשוק התעסוקה עם פתרונות ייעודיים.

נשיא המכון יוחנן פלסנר עם נשיא המדינה יצחק הרצוג

טקס הענקת "מדד הדמוקרטיה" לשנת 2021 לנשיא המדינה יצחק הרצוג, ינואר 2022

תא"ל דדו בר כליפא, הכנס השנתי לביטחון ודמוקרטיה, נובמבר 2021

הקול הישראלי בימי המגפה ומדד הדמוקרטיה

מדד הדמוקרטיה הישראלית בודק מאז שנת 2003 ובתדירות קבועה, אחת לשנה, היבטים מבניים, תהליכיים ותפיסתיים של הדמוקרטיה הישראלית. המדד מבוסס על סקר דעת קהל ונועד להציג תמונה עכשווית רבת פנים מתוך אבחון מגמות של שינוי ורכיבים של יציבות בעמדות הציבור בישראל בזירות הפוליטיות והחברתיות. ניתוח התוצאות מבקש לתרום לדיון הציבורי בדבר מצב הדמוקרטיה בישראל וליצור מאגר מידע רחב שיעמיק את הדיון בנושא.

מדד הקול הישראלי מתרכז בכל חודש בנושא מרכזי שעל סדר היום הציבורי. ככל שמתאפשר, "הקול הישראלי" חוזר לנתונים מן העבר, על מנת לתת תמונת מצב מצרפית על המגמות בדעת הקהל בישראל.

בועזרת שורה של סקרים תכופים שביצענו מאז פרץ משבר הקורונה, היינו הגורם היחיד בשטח שסיפק מידע שיטתי ומאוזן על מגמות בדעת הקהל בשאלות מפתח, בדגש על ההבדלים בין קבוצות האוכלוסייה השונות (מחנה פוליטי, יהודים וערבים, קבוצות גיל, מיקום על הרצף החילוני-חרדי וכדומה). המידע הזה שימש קובעי מדיניות, אנשי תקשורת וחוקרים מהארץ והעולם. הנתונים הוגשו לכל דורש, חינם, במאגר המידע DataIsrael מיד לאחר שנאספו ונותחו, דבר שהגביר בעליל את הרלוונטיות והאפקטיביות של הממצאים.

פרופ' תמר הרמן, המנהלת האקדמית של מרכז ויטרבי

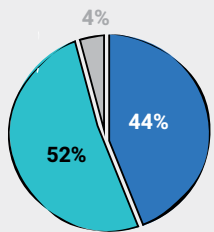

לצד הבעת אמון גבוה בצה"ל כגוף מבצעי, ניכרת ירידה באמון הציבור ביחס להיבטים חברתיים, ערכיים וכלכליים הקשורים בו. כך למשל, רק כשליש מהציבור סבורים שצה"ל מתנהל באופן יעיל מבחינה כלכלית, ופחות מרבע מהציבור מביעים שביעות רצון בכל הנוגע לטיפול בפרט. אחד הממצאים המשמעותיים ביותר בסקר אחר שעשינו הצביע על כך ששיעור התומכים בביטול שירות החובה ומעבר לצבא מקצועי גבוה משיעור התומכים בגיוס חובה – לראשונה מאז התחלנו למדוד זאת. אין ספק שלהתפתחות עולם הרשתות החברתיות יש השפעה על אמון הציבור בצבא, ודבר זה מציב אתגר משמעותי לצבא. הרשתות חושפות ליקויים, מאפשרות נגישות בלתי אמצעית לחיילים ולקרוביהם ולמובילי דעה ומקדמות נורמות גבוהות של דרישה לשקיפות ואמינות. אלה, על רקע שיח ביקורתי סביב נושא הפנסיות, הטמיעו במידה רבה תחושה של פער בין האופן שבו צה"ל דואג לבכיריו לבין האופן שבו הוא מטפל בחיילי החובה – שעיתם רוב הציבור נוטה להזדהות.

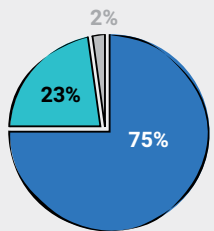
ד"ר עידית שפרן גיטלמן, ראשת התוכנית צבא-חברה במרכז לביטחון ודמוקרטיה

מדד הדמוקרטיה הישראלית לשנת 2021 מחזק את ממצאי קודמיו, כי עמדות הישראלים בכל הנושאים כמעט מעוצבות על ידי תפיסות העולם הפוליטיות שלהם, ובאופן ספציפי יותר על ידי המיקום שלהם על הרצף ימין-מרכז-שמאל. שוב נמצאה חפיפה רבה בין תפיסות העולם והמיקום הפוליטי מצד אחד, לבין השינוך הלאומי (יהודים/ערבים) והמיקום העצמי על הרצף חרדים-חילונים מהצד האחר. השנה בלטה ירידת האמון בצבא. עם זאת, צריך להדגיש כי ירידת האמון במוסדות הדמוקרטיים היא תופעה כלל-עולמית, שאינה ייחודית לישראל.

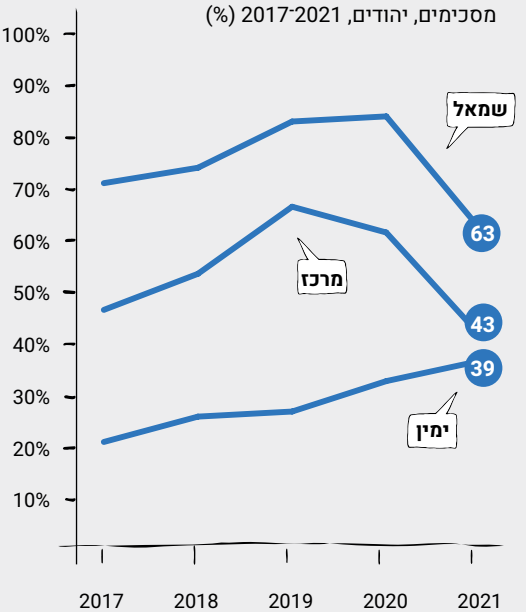
השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה

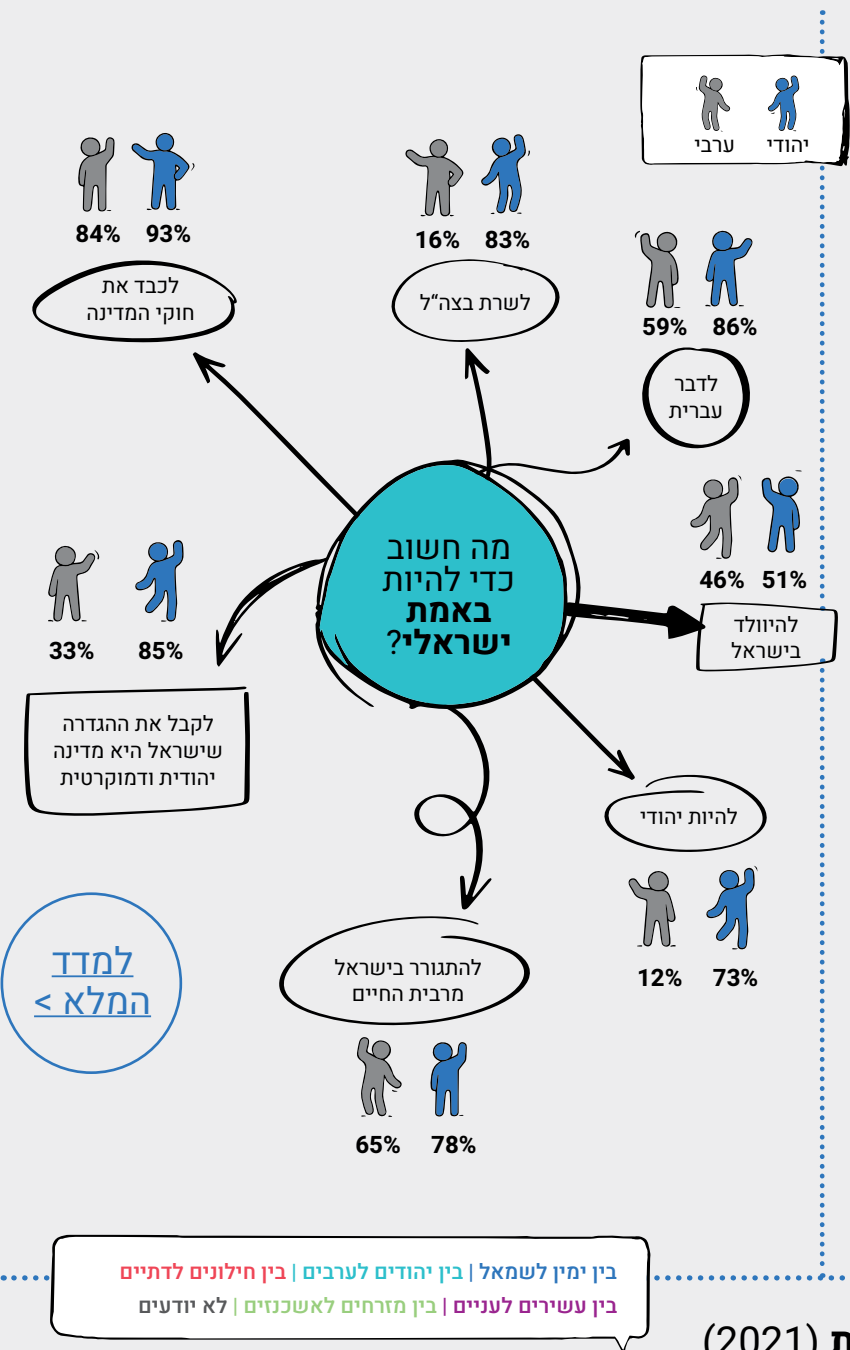
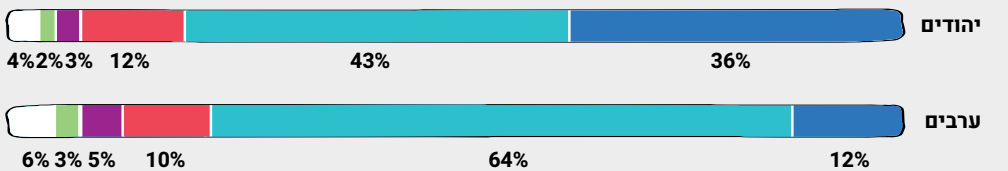
מאוד מסכימים + די מסכימים
לא כל כך מסכימים + בכלל לא מסכימים
לא יודעים

לפי מחנה פוליטי מסכימים, יהודים, 2017-2021 (%)

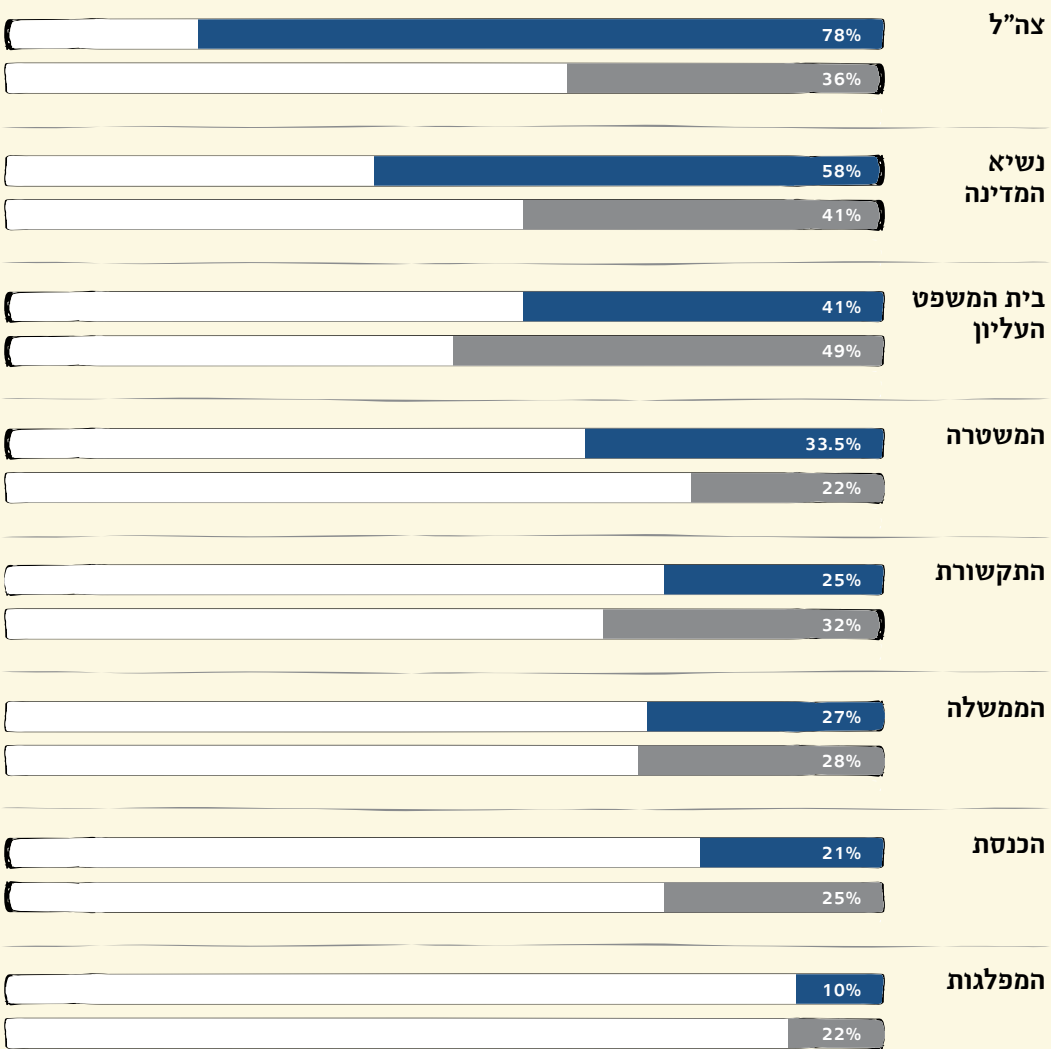
המתח העיקרי בחברה הישראלית (2021)

אמון במוסדות המדינה

שיעור נותני האמון בכל המוסדות במדגם היהודים ירד באוקטובר בהשוואה למדידת יוני. לעומת זאת, במדגם הערבים חלה עלייה באמון בכל המוסדות. עם זאת, בשני המדגמים לא חל שינוי בסדר המוסדות מבחינת רמת האמון בהם; צה"ל עדיין בראש, והמוסדות הפוליטיים (הממשלה, הכנסת והמפלגות) – בתחתית.

אוקטובר 2021

כנס חיפה לפוליטיקה ולחברה ערבית בישראל, מרץ 2022

עו"ד שלומית רביצקי טור-פז, ראשת מרכז ג'ייקובס לחברה משותפת

שולחן עגול, התוכנית לחברה הערבית בישראל, 2020

חברה משותפת

משבר הקורונה היכה בעוצמה רבה במיוחד בחברה הערבית ובחברה החרדית. בגלים הראשונים של המגפה, התחלואה במגזרים אלו התפשטה במהירות, והמכה הכלכלית הייתה קשה במיוחד. חוקרי המכון ליוו את עבודת משרדי הממשלה המיועדת לסייע לחברות אלו לצאת מהמשבר בצורה טובה יותר. חוקרי התוכנית לחברה הערבית בישראל גיבשו [תוכנית חילוץ וסיוע למגזר הערבי](#), ולאחר מכן עבדו עם המשרד לשוויון חברתי, משרד הכלכלה והרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי על תוכנית המשך לתוכנית החומש 922. התוכנית החדשה, שבאה לידי ביטוי בהחלטת ממשלה מס' 550, נשענת על [המלצות וסקירות](#) רבות של חוקרי המכון. כך למשל, היעדים שהוצבו לצמצום הפערים בין [החינוך העברי לבין החינוך הערבי והבדואי](#), ובהם צמצום היקפי הנשירה, פיתוח מדד לנשירה סמויה והעלאת שיעור הזכאים לבגרות. עוד נכתב בהחלטה, על בסיס מחקרי המכון, כי יש לקבוע יעדים מעודכנים לשילוב בני החברה הערבית במערכת ההשכלה הגבוהה. על פי ממצאי המחקרים, המלצות רבות בהחלטת הממשלה עוסקות גם בצורך ובדרכים להעלות את איכות סגל ההוראה במגזר הערבי ובהעצמת

ההון האנושי ושיפור הידע והיכולות המקצועיות שלהם ושל עובדי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות. אשר לחברה החרדית, גם שם האתגר גדול מאוד, וגם במקרה הזה עומד לנגד עינינו הצורך הדרמטי להעלות את שיעור הגברים והנשים המועסקים בתעסוקה איכותית ומשתלבים בשוק העבודה ובחברה הישראלית. לשמחתנו, הממשלה קיבלה את המלצתנו [להוריד את גיל הפטור משירות צבאי](#) ולאפשר לצעירים חרדים בגיל 21 לצאת לשוק התעסוקה. הורדת גיל הפטור מצטרפת להחלטת משרד העבודה והרווחה לאמץ את [יעדי התעסוקה](#) לשנת 2030 שעליהם המלצנו, ולהחלטת ממשלה 869 לשילוב חרדים בשירות המדינה. בתחום החינוך, המל"גות"ת אימצו את תוכנית החומש שכתבנו בנושא שילוב חרדים באקדמיה.

”הקהילה החרדית עוברת שינויים. לדוגמה, שמענו מהחברה החרדית ביקורת על ההנהגה הרבנית – שהתחילה בזמן משבר הקורונה והתעצמה אחרי אסון מירון. גם בהיבט הטכנולוגי אנחנו רואים שינויים מעניינים, כמו עלייה תלולה בשימוש באינטרנט והרשמה גוברת, בקרב גברים חרדים, למוסדות להשכלה ולהכשרה. אני מאמין שהשינויים האלו הם בשורה להשתלבותם של חרדים רבים יותר בחברה הישראלית ובשוק העבודה.”

ד"ר גלעד מלאך, ראש התוכנית "חרדים בישראל"

עוד המלצות של המכון שהתקבלו בהחלטת הממשלה

- עיצוב תוכנית "שנת מעבר" לצעירים ערבים בהיקף כספי של למעלה מ־100 מיליוני ש"ח. שנת מעבר זו קריטית אם רוצים להעלות את סיכויי ההשתלבות של צעירים ערבים שאינם משרתים בצבא ואינם בשלים להשתלב בלימודים אקדמיים בשל פערי שפה או ידע אחר.
- הערים המעורבות קיבלו התייחסות ייחודית בהחלטת הממשלה לצמצום פערים והוענקה להן הקצאה נפרדת של כ־300 מיליוני ש"ח.

סדרת פרסומי המכון במסגרת תוכנית "ישראל 2050"

פרויקט פאנלים סולאריים לייצור אנרגיה ירוקה (פלאש 90)

היערכות למשבר האקלים

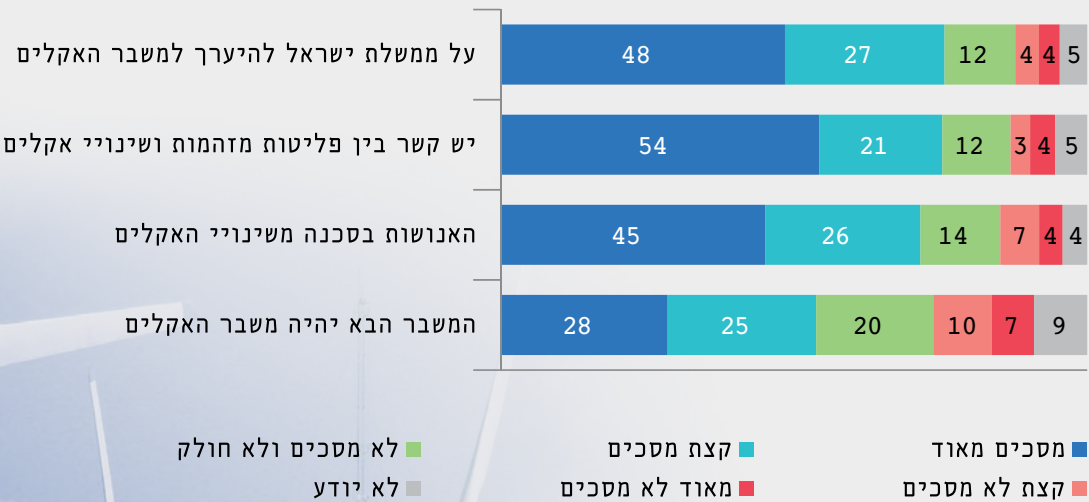
זה למעלה משלוש שנים שבמכון פועלת תוכנית המתכללת את פעילות משרדי הממשלה בתחום [ההיערכות למשבר האקלים](#). התוכנית כוללת מיפוי של האתגרים, כתיבת מחקרים תומכי מדיניות, גיבוש היעדים הלאומיים להפחתת פליטות מזהמות, הסרת חסמים וטיוב הרגולציה בנושא – כל אלה משימות שמובילי התוכנית וחוקריה מקדמים עם משרדי הממשלה, ובזכותה הגיעה ישראל מוכנה לוועידת האקלים בגלזגו בנובמבר 2021. ראש הממשלה נפתלי בנט התחייב בנאומו בכנס הפתיחה של הוועידה: "ישראל תתרום את מקור האנרגיה היקר ביותר: האנרגיה והמוח של אנשינו. זה מה שמזין את החדשנות ואת כושר ההמצאה שלנו, זה המקום שבו ישראל יכולה לעשות שינוי אמיתי", וזהו בדיוק [האתגר הבא שהמכון](#) התגייס אליו בפתח שנת 2022. בכנס מיוחד שקיימנו עם הנהלת משרדי האוצר והגנת הסביבה, שבו השתתפו שר האוצר אביגדור ליברמן, השרה להגנת הסביבה תמר זנדברג ומומחים מהמשרדים השונים ומהחברה האזרחית, הנחה השר ליברמן להכניס לתקציב המדינה לשנים 2023-2024 תוכניות שיקדמו את ההתמודדות הישראלית עם משבר האקלים.

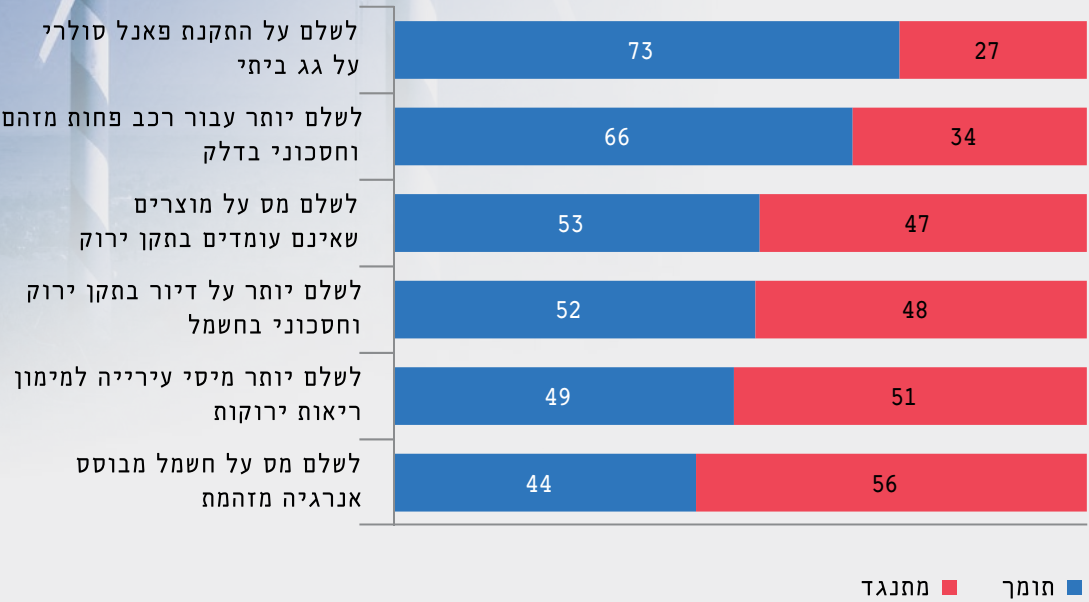
“האתגר המרכזי שניצב לפני ממשלת ישראל הוא להוביל את המעבר למשק דל פליטות מתוך שמירה על מעבר צודק – כזה שלא ישאיר את האוכלוסיות החלשות מאחור. לשם כך יש להסיר כבר היום את החסמים שעיימם מתמודדים המגזר העסקי ויזמי האקלים בישראל, ובד בבד יש להפנות את ההכנסות ממיסוי המוצרים והשירותים המזהמים לקידום המעבר של הציבור והמגזר העסקי לצריכה וייצור ירוקים, נקיים ויעילים אנרגטיים.”

דפנה אבירם ניצן, ראשת המרכז לממשל וכלכלה

מודעות למשבר האקלים

האם אתה מוכן לשאת בנטל מימון המהלך?

פקקי הענק בישראל (פלאש 90)

הפגנות מחאה סביב המשבר הפוליטי (פלאש 90)

אחרית דבר: האם יצאנו מהמשבר?

בימים אלו מכהנת בישראל ממשלה חדשה שהרכבה ייחודי. מפלגות מהקצה הימני יושבות עם מפלגות מהקצה השמאלי, ולראשונה מאז קום המדינה מפלגה ערבית חברה בקואליציה ולא מסתפקת בתמיכה מבחוץ. להרכב הייחודי יש גם מחיר: ראש הממשלה מגיע ממפלגה קטנה, הקואליציה מורכבת מ-8 מפלגות, והדבר גורם למתחים פנימיים בלתי פוסקים. הצורך בפיתרון משברים דחופים באמצעות פשרות והסכמי "ביניים" גובר לעיתים על ההכרח בקבלת החלטות רק על פי האינטרס הציבורי ארוך הטווח.

ימים יגידו אם ממשלה זו תצליח למשול באמת ולשנות את השיח החברתי בישראל. בעת כתיבת שורות אלו פרשה חברת כנסת מהקואליציה וגרמה לאובדן הרוב של הממשלה בכנסת, וייתכן שאחריה יבואו חברי כנסת נוספים. עם זאת, ניתן לומר כבר כעת שהישגיה של הממשלה רבים. משרדי הממשלה שבו לעבוד במלוא הקיטור, תקציב מדינה אושר לאחר שלוש שנים ללא תקציב, והכנסת שבה לפעול כשבתוכה קואליציה ואופוזיציה המתאגרות זו את זו.

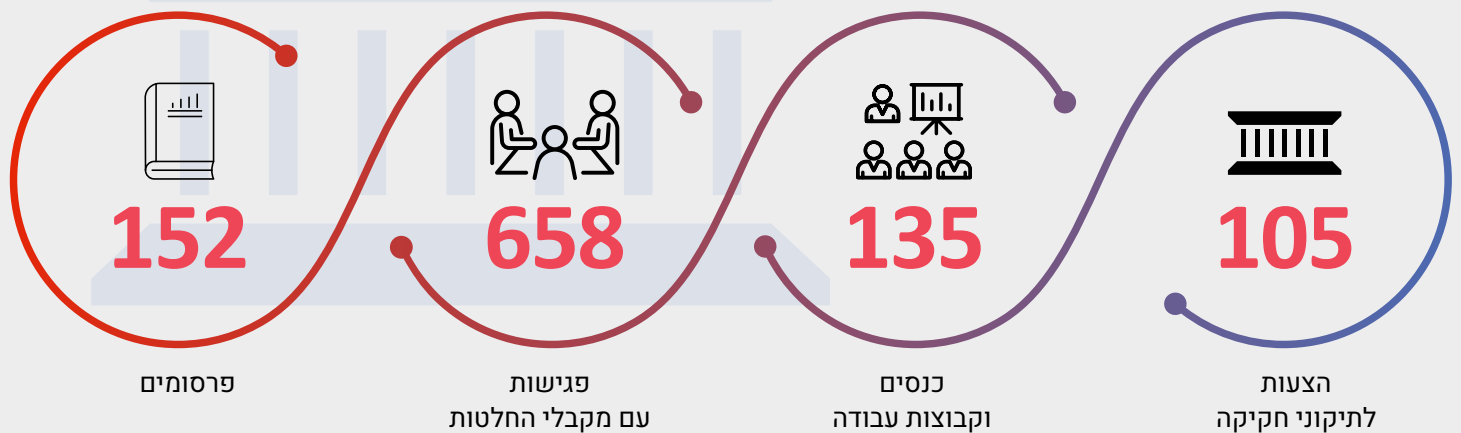
לפני הממשלה והקואליציה עומדים אתגרים מורכבים. אם יצליח שילובם של הערבים אזרחי ישראל בפוליטיקה – תהיה זו פריצת דרך ובשורה גם לקראת שילוב טוב יותר שלהם בכלכלה ובשוק העבודה בישראל. בסופו של דבר, לתהליכים אלו תהיה גם השפעה דרמטית על מפלס השנאה והגזענות. כשמכירים זה את זה, עובדים וחיים יחד – שונאים פחות. מאוימים פחות. מדד הדמוקרטיה הישראלית לשנת 2021 הראה לנו תמונה קשה בכל הנוגע ליחסי יהודים וערבים בישראל. המהומות

בערים המעורבות בחודש מאי המחישו לכולנו לאן המצב עלול להידרדר. יש לקוות כי תוכנית הממשלה למאבק בפשיעה בחברה הערבית ותוכנית 923 לצמצום הפערים יעשו את שלהן לתיקון המצב, אבל לא נוכל לחמוק גם מהשקעה ניכרת בחינוך ובהסברה לחיים משותפים. השנה גייסנו לכך תרומה משמעותית, שאנחנו גאים בה מאוד. קרן ג'ואן וארווין ג'ייקובס תסייע למכון להקים מרכז מחקר לחברה משותפת, ומחקרי המרכז ישמשו תשתית למקבלי החלטות בבואם ליצור כאן חברה משותפת בעלת חזון משותף ומטרות משותפות.

אתגר נוסף שאנו מקווים כי הממשלה תיקח על עצמה הוא חיזוק המאבק בשחיתות. בשנה החולפת חווינו שני הסדרי טיעון עם שרים בכירים שהורשעו על פי הודאתם בעבירות שונות; הגשת כתבי אישום נגד חברי כנסת וראשי ערים; וכמובן, מעל כל אלה, המשפט המתנהל בימים אלו נגד ראש הממשלה לשעבר בנימין נתניהו בגין כתב אישום חמור בשלוש עבירות שונות. תהליכים אלו מלווים במתקפות בלתי פוסקות על רשויות אכיפת החוק, וכתוצאה מכך נגרם נזק בל יתואר לאמון הציבור במוסדות הדמוקרטיים וליכולתם למלא את משימתם באמונה. הטיפול בשחיתות ובגורמים לה הוא חובה של הממשלה והכנסת הנוכחית, דווקא משום שאחת הסיבות העיקריות לבחירתן היא תחושת המיאוס של הציבור משחיתות שלטונית.

אמון נמוך אינו גזרת גורל. בידינו הכלים והכוח לתקן ולשקם את האמון. אין לנו תחליף לדמוקרטיה הישראלית. עלינו לשמור עליה מכל משמר.

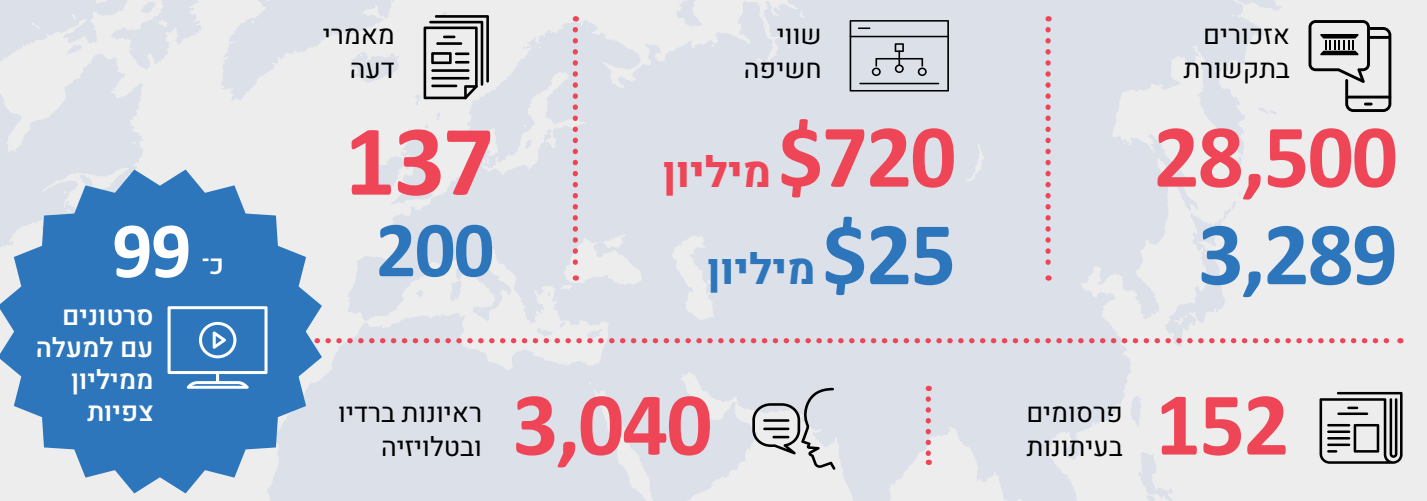
בממשלה

המכון במספרים

לשנים 2021-2020

תקשורת בינלאומית | תקשורת ישראלית

המכון במספרים

החברה הישראלית

כנס הדמוקרטיה השנתי ע"ש ירון אזרחי: מדמיינים מחדש דמוקרטיה, אוקטובר 2020

נשיא המכון יוחנן פלסנר ויו"ר הוועד המנהל אמיר אלשטיין עם ברנרד מרכוס, מייסד המכון

נשיא המכון יוחנן פלסנר ויו"ר הכבוד של המכון, הנשיא לשעבר ראובן (רובי) ריבלין, עם ארווין וג'ואן ג'ייקובס, מייסדי מרכז ג'ייקובס לחברה משותפת

בחזית העשייה

יו"ר של כבוד

ראובן (רובי) ריבלין
נשיא המדינה לשעבר

יו"ר בינלאומי

מר ברנרד מרכוס

הוועד המנהל

אמיר אלשטיין
יו"ר

אלי גרונר
(משנת 2022)

פרופ' ורד ויניצקי סרוסי

ד"ר חן ליכטשנטיין

מזל מועלם

השגריר לשעבר סלי מרידור

פרופ' פאדיה נאסר אבואלהיג'א
(משנת 2022)

עו"ד אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצ'יק

עימאד תלחמי
(עד שנת 2021)

המועצה המייעצת הבינלאומית

פרופ' רון דניאלס
יו"ר (משנת 2022)

פרופ' גרהארד קספר
יו"ר (עד שנת 2022)

אליזא אברמס

השגריר לשעבר מרטין אינדיק

אן אפלכאום

פרופ' ורנון בודגנור

השופטת (בדימוס) דורית ביניש

השופט סטיבן ג' ברייר

ד"ר ג'וזף ג'ופי

השופט (בדימוס) סלים ג'ובראן

פרופ' משה הלברטל

פרופ' מייקל וולצר

פרופ' רוברט מנוקין

פרופ' כריסטוף מרקשיס

השופט אברהם סופר

ברט סטיבנס

השופטת רוזלי סילברמן אבלה

פרופ' ארווין קוטלר

פרופ' יהודה ריינהרץ

פרופ' גבריאלה שלו

מייסדים

מר ברנרד מרכוס

מזכיר המדינה לשעבר ג'ורג' שולץ
(1920 - 2021)

ד"ר אריק כרמון

הנהלה

יוחנן פלסנר

נשיא המכון

פרופ' קרנית פלוג

סגנית נשיא למחקר

פרופ' יובל שני

סגן נשיא למחקר (2018 - 2022)

פרופ' סוזי נבות

סגנית נשיא למחקר (משנת 2022)

ד"ר ישי (ג'סי) פרס

סגן נשיא לפיתוח ואסטרטגיה

מנהלי מרכזים

דפנה אבירם-ניצן

המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' תמר הרמן

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות

עו"ד ענת טהון אשכנזי

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' עמיחי כהן

המרכז לביטחון ודמוקרטיה (2018 - 2021)

עו"ד שלומית רביצקי טורפז

מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת

עמיתים בכירים

פרופ' אסמעיל אבו סעד

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' תמר הרמן

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות

פרופ' נתן זוסמן

עמית בכיר אורח

פרופ' עמיחי כהן

המרכז לביטחון ודמוקרטיה

פרופ' יותם מרגלית

המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' דני סטטמן

התוכנית לזכויות אדם והיהדות

עו"ד אבי ניסנקורן

עמית בכיר אורח

פרופ' בני פורת

מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת

פרופ' יובל פלדמן

המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' מרדכי קרמניצר

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' גדעון רהט

המרכז לממשל וכלכלה

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

פרופ' יובל שני

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

ראשי תוכניות

עו"ד ריטה גולשטיין-גלפרין

התוכנית לרפורמות בשירות הציבורי

ד"ר תמי הופמן

התוכנית לחינוך לדמוקרטיה

עו"ד עדנה הראל-פישר

התוכנית למאבק בשחיתות

ד"ר נסרין חדאד חאג'-יחיא

התוכנית לחברה הערבית בישראל

ד"ר גלעד מלאך

התוכנית לחברה החרדית בישראל

ד"ר נדיב מרדכי

התוכנית להגנה על ערכים ומוסדות דמוקרטיים

עו"ד שלומית רביצקי טורפז

התוכנית לזכויות אדם ויהדות

ד"ר אסף שפירא

התוכנית לרפורמות פוליטיות

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

התוכנית לדמוקרטיה בעידן המידע

ד"ר עידית שפרן-גיטמן

התוכנית לצבא וחברה

מטה ופיתוח ארגוני

אלי בנט

מנהל אסטרטגיה בינלאומית

נעה ברק וושלר

מנהלת מערך תקשורת ושיווק

ענת גולדמן

ראש תחום תקציב ותכנון

ארנון מאיר

מנהל מערך יישום וקשרי ממשל

יעל נתנאל ישראלי

מנהלת מערך פיתוח

דורית שובל

ראשת תחום מינהל

שותפים לעשייה

מייסדים

קרן מרכוס (ארה"ב)
Marcus Foundation (USA)

מיטיבים

ג'ואן וארווין ג'ייקובס (ארה"ב)
Joan and Irwin Jacobs (USA)

יקירים

קרן ויליאם דוידסון (ארה"ב)
William Davidson Foundation (USA)

נאמנים

קרן אנונימית (ישראל)

קרן צ'ארלס ולין שוסטרמן (ארה"ב)

דונה דובינסקי ולאונרד שוסטק (ארה"ב)

קרן ריימונד פרנקל (ארה"ב)

תומכים

פרופ' אנדרו ויטרבי (ארה"ב)

קרן דליה ואלי הורביץ (ישראל)

קרן פול א' סינגר (ארה"ב)

קרן דיאן וגילפורד גלזר (ארה"ב)

קרן ראסל ברי (ארה"ב)

פרופ' אמנון שעשוע (ישראל)

קרן טראמפ (ישראל)

קרן צורים (ישראל)

עמיתים

דוריס ומורי ארקין (ישראל)

קרן מייברג (ארה"ב)

קרן מרגרט ודניאל לואב (ארה"ב)

מישל ודניאל לובצקי (ארה"ב)

אנונימי (גרמניה)

קרן אדנאואר (גרמניה)

מיכאל פדרמן (ישראל)

קרן יזמות חברתית לקידום שוויון
וחברה משותפת בין יהודים וערבים
בישראל (ישראל)

קרן אנדראה וצ'ארלס ברונפמן (ארה"ב)

ידידים

קרן משפחת קירש (ארה"ב)

אייזק פישר ולורדס סוארו (ארה"ב)

תובנות בחינוך (ישראל)

קרן ליזה ודאגלס גולדמן (ארה"ב)

פיטר ג'וזף (ארה"ב)

רוברט מאירוף ורדה בקר (ארה"ב)

קרן רוזלינד וארתור גילברט (ארה"ב)

קרן אדמונד דה רוטשילד (ישראל)

אמיר אלשטיין (ישראל)

קרן משפחת ברר (ארה"ב)

אליסה ודניאל דוקטורוף (ארה"ב)

טל ואריאל רקנאטי (ארה"ב)

אבי פישר (ישראל)

ד"ר חן ליכטנשטיין (ישראל)

רוברט לרר (אוסטרליה)

מפעל הפיס (ישראל)

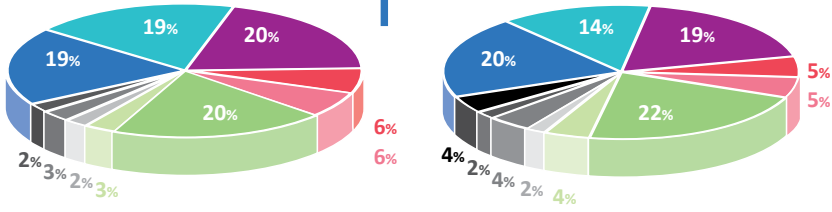
קרן דונלד וקרול חייקין (ארה"ב)

גארי סטוק (אוסטרליה)

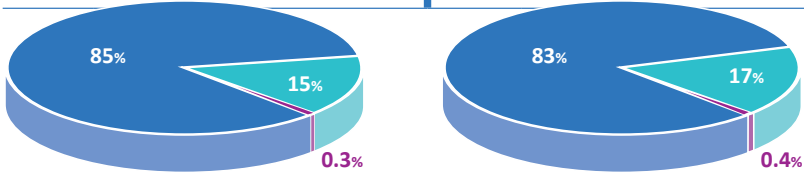
ג'ון וסוזן דיאמונד (ארה"ב)

דוחות כספיים

הוצאות				*2021				2020			
מרכזי מחקר				₪	\$	%		₪	\$	%	
● המרכז לערכים ומוסדות דמוקרטיים				7,066,292	2,187,706	20%		6,295,135	1,958,051	19%	
● המרכז לדת, לאום ומדינה **				5,003,059	1,548,935	14%		6,161,893	1,916,608	19%	
● המרכז לממשל וכלכלה				6,602,210	2,044,028	19%		6,475,420	2,014,128	20%	
● המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה				1,641,781	508,291	5%		1,885,461	586,457	6%	
● מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות				1,876,067	580,826	5%		1,787,392	555,954	6%	
יחידות יישום ומטה											
● יישום וקשרי ממשל, תקשורת ושיווק				7,633,641	2,363,356	22%		6,449,503	2,006,066	20%	
● הוצאה לאור				1,249,566	386,863	4%		989,161	307,671	3%	
● פיתוח ***				754,918	233,721	2%		538,055	167,358	2%	
● מיחשוב ותמיכה טכנולוגית				1,339,294	414,642	4%		1,075,488	334,522	3%	
● מנהלה ****				659,484	204,175	2%		680,140	211,552	2%	
● שדרוג מערך הכנסים				1,502,925	465,302	4%		-	-	-	
סה"כ הוצאות				35,329,237	10,937,844	100%		32,337,649	10,058,367	100%	

תחזית הכנסות				*2021				2020			
				₪	\$	%		₪	\$	%	
● קרנות ותרומות פרטיות משאר העולם				28,860,540	9,990,608	83%		29,248,508	9,097,514	85%	
● קרנות ותרומות פרטיות מישראל				5,734,820	1,660,846	17%		5,137,560	1,597,997	15%	
● תמלוגים, שותפויות ושונות				387,505	128,939	0.4%		97,153	30,219	0.3%	
סה"כ הכנסות				34,724,299	12,038,959	100%		34,483,221	10,725,730	100%	

* על פי דוחות לא מבוקרים | ** כעת חלק ממרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת
*** הסכומים מוצגים בנטו לאחר קיזוז 300,000 דולר שהתקבלו מאגודת הידידים בארה"ב.
**** הסכומים לפני העמסת הוצאות הנהלה וכלליות הם 5,793,360 ₪ לשנת 2020 ו-5,565,908 ₪ לשנת 2021.

עיצוב וסדר: שפרה זקס, סטודיו בין השורות של עמותת שק"ל

הפקה ועריכה: ארנון מאיר, עדי אליאסי כהן, שי ידגר

עריכת הטקסט: תמר שקד

צילומים: פלאש 90, מיכל פתאל, עדן גרוס, אלכס קולומויסקי, איליה יפימוביץ, יוסי זליגר ועמירם ציונוב

אינפוגרפיקה מדד הדמוקרטיה: סטודיו נאוי קצמן

הודפס בירושלים, 2022

המכון הישראלי לדמוקרטיה
רח' פינסקר 4, ת"ד 4702, ירושלים 9104602, ישראל
www.idi.org.il | info@idi.org.il | 02-530-0888

המכון הישראלי
לדמוקרטיה